

Роль банків у недержавному пенсійному забезпеченні

Конопліна Ю.С., к.е.н., доц. кафедри фінансів

Українська академія банківської справи

Справедлива та економічно ефективна система соціального страхування є запорукою стабільності та процвітання суспільства. На підвищення якості системи соціального страхування спрямовані дії багатьох суб'єктів цієї системи, в тому числі і банків в частині функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення. В той же час, розширення участі банківських установ у недержавному пенсійному забезпеченні має позитивно відобразитися не лише на стані системи соціального страхування, але і на стані самого банківського сектору. Особливо актуальним є дослідження можливостей одночасного розвитку банківської системи країни та сфери недержавного пенсійного забезпечення як складового елемента вітчизняної системи соціального страхування. Порівняльну характеристику банків, НПФ і страхових організацій щодо участі у недержавному пенсійному забезпеченні можна здійснити за такими ознаками.

1. Націленість на отримання прибутку. Як банки, так і страхові організації – це комерційні організації, метою функціонування яких є отримання прибутку, в той час як НПФ – це некомерційні організації.

2. Порядок розподілу прибутку. Прибуток, що отримують банки та страхові організації від інвестування та розміщення пенсійних коштів клієнтів, розподіляється між власниками цих установ, а прибуток, що отримують НПФ від інвестування та розміщення пенсійних коштів учасників НПФ, розподіляється між всіма учасниками пропорційно величині їх персонального пенсійного рахунку.

3. Визначеність величини інвестиційного доходу клієнтів. Банки встановлюють величину процентного доходу, який буде отримано клієнтом по закінченню строку вкладу. Для належного виконання банком своїх договірних зобов'язань величина фактичного процентного доходу клієнта не повинна відхилятися від величини договірного процентного доходу. Інвестиційний дохід від розміщення та інвестування пенсійних коштів клієнтів НПФ розподіляють пропорційно величині персональних пенсійних рахунків клієнтів по факту. Звичайно планується певна величина такого інвестиційного доходу, однак фактична його величина може відхилятися від планової як в більший, так і в менший бік, при

цьому жодна з договірних умов співробітництва НПФ з клієнтами не порушується. Страхові організації, що займаються страхуванням життя взагалі, і страхуванням пенсій зокрема, зобов'язані забезпечити отримання клієнтом 4% щорічного інвестиційного доходу. Відхилятися фактична величина інвестиційного доходу клієнтів від планової величини може, однак лише в бік збільшення.

4. Визначеність величини майбутньої пенсії клієнтів. Користуючись послугами страхової організації клієнт знає величину майбутньої пенсії, працюючи з банком клієнт впевнений в кінцевій величині вкладу з урахуванням процентного доходу. Прогнозувати ж величину майбутньої пенсії при співпраці з НПФ клієнти не мають змоги.

5. Надійність зберігання коштів клієнтів. Наслідки фінансових криз є дуже серйозними для банків, в той час як для НПФ і страхових організацій фінансові кризи проходять майже без наслідків. З огляду на цю обставину надійність зберігання коштів клієнтів в банку є меншою, ніж в страховій організації або НПФ.

6. Наявність страхового захисту як доповнення до накопичення коштів. Певний страховий захист (наприклад, встановлення гнучких умов щодо внесків у період втрати працездатності тощо) одночасно із недержавним пенсійним забезпеченням клієнтом може бути отримано лише в страхових організаціях. В залежності від того, які ризики включено до договору страхування, можна домогтися якомога більшого покриття тих ризиків, що можуть звести нанівець накопичення пенсії кожним конкретним клієнтом. Часткове покриття ризиків форс-мажорних обставин (наприклад, виплата всіх накопичених коштів при медично підтверженому критичному стані здоров'я учасника НПФ) забезпечують і НПФ. Повністю відсутнім є страховий захист клієнта, який відкриває пенсійний депозитний рахунок у банку.

Таким чином, можна підкреслити, що кожний із досліджених фінансових інститутів (банки, НПФ і страхові організації) мають свої переваги і недоліки стосовно надання ними послуг з недержавного пенсійного забезпечення, тому і однозначно виявити найбільш привабливий в цьому відношенні для клієнта фінансовий інститут неможливо. Іншими словами, всі зазначені фінансові інститути мають на сьогоднішній свою нішу на ринку послуг недержавного пенсійного забезпечення, хоча загальна місткість даного ринку залишається незадовільною внаслідок низьких доходів населення та незначних темпів зростання ВВП. За умови зростання доходів населення та збереження сучасної нормативно-правової бази

найбільш раціональною моделлю поведінки майбутнього пенсіонера є використання послуг двох або навіть і всіх трьох видів фінансових інститутів одночасно.

Конопліна, Ю.С. Роль банків у недержавному пенсійному забезпеченні [Текст] / Ю.С. Конопліна // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 травня 2012 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2012. – Т. 2. – С. 91-93.